

Arbeidsliv

Hva du som helsepersonell kan gjøre ved mistanke om begynnende demens hos pasienten

▮ **SILJE STOKHOLM NICOLAYSEN, JURIDISK RÅDGIVER I NTF**

Tannlegen kan i noen tilfeller merke endringer i en pasients atferd. Dette kan for eksempel skje ved at pasienten slutter å møte opp til avtalt tid uten å avbestille timen, ikke lenger finner veien til klinikken uten hjelp, eller ved at man merker endringer i pasientens personlighet. Ikke alle pasienter har nære pårørende, og i disse tilfellene kan det være ønskelig å ta kontakt med pasientens fastlege. Har pasienten pårørende kan det virke nærliggende å varsle disse. Artikkelen tar i det følgende for seg hva du som tannlege kan gjøre i situasjoner hvor du mistenker at pasienten har begynnende demens.

Den klare hovedregel er at du har taushetsplikt etter helsepersonelloven (hpl) § 21 om alle forhold som angår pasienten. Bestemmelsen lyder:

«Helsepersonell skal hindre at andre får adgang eller kjennskap til opplysninger om folks legems- eller sykdomsforhold eller andre personlige forhold som de får vite om i egenskap av å være helsepersonell.»

Forholdet til taushetsplikten ved involvering av pasientens pårørende

Det finnes unntaksregler for når pårørende har rett til informasjon etter pasient- og brukerrettighetsloven § 3-3 annet ledd. For at de pårørende skal kunne ivareta pasientens rettigheter med hensyn til medvirkning til helsehjelp og kunne gi uttrykk for hva pasienten er best tjent med, må de ha tilfredsstillende informasjon. Det kreves etter bestemmelsen at pasienten åpenbart ikke kan ivareta sine interesser. Det finnes lite relevant praksis rundt denne bestemmelsen og hva som kan anses for åpenbart, men det kreves at pasienten ikke kan ivareta sine interesser på grunn av fysiske eller psykiske forstyrrelser, demens eller psykisk utviklingshemning.

Forholdet til taushetsplikten ved involvering av pasientens fastlege/den kommunale helse- og omsorgstjenesten

En kunne tenke seg at et varsel til fastlegen i denne sammenheng hadde vært greit fordi legen som mottar varselet er omfattet av den samme taushetsplikten etter helsepersonel-

loven som tannlegen. Hovedregelen om taushetsplikt gjelder imidlertid også **mellom** helsepersonell. Det kan bare utveksles taushetsbelagt informasjon mellom helsepersonell når det er nødvendig for behandling og oppfølging av pasienten. Det at partene det utveksles informasjon mellom har selvstendig taushetsplikt, gir ikke større rett til å utveksle informasjon om pasienter.

Hensynet til pasientens integritet og rett til taushet rundt helsemessige og personlige forhold kan komme i konflikt med andre viktige hensyn, og unntak fra helsepersonells taushetsplikt kan forekomme på ulike grunnlag. Unntakene kan utløse opplysnings**rett** eller opplysnings**plikt**. Der helsepersonellet har opplysningsrett betyr det at man kan, men ikke har plikt til å utlevere taushetsbelagte opplysninger. Utløses opplysningsplikt står ikke helsepersonellet fritt til å la være å gi opplysninger, men plikter å gi opplysningene videre. Pasienten har ikke lenger råderett over den informasjonen som gis.

Taushetsplikt etter hovedregelen i § 21 er, jf. § 23, ikke til hinder for:

1. at opplysninger gis den som fra før er kjent med opplysningene,
2. at opplysninger gis når ingen berettiget interesse tilsier hemmelighet,
3. at opplysninger gis videre når behovet for beskyttelse må anses ivaretatt ved at individualiserende kjennetegn er utelatt,
4. at opplysninger gis videre når tungtveiende private eller offentlige interesser gjør det rettmessig å gi opplysningene videre,
5. at opplysninger gis videre når helsepersonell gjennom sin yrkesutøvelse har grunn til å tro at dyr blir utsatt for slik mishandling eller alvorlig svikt vedrørende miljø, tilsyn og stell at det anses rettmessig å gi opplysningene videre til Mattilsynet eller politiet eller
6. at opplysningene gis videre etter regler fastsatt i lov eller i medhold av lov når det er uttrykkelig fastsatt eller klart forutsatt at taushetsplikt ikke skal gjelde

Disse unntakene utløser opplysningsrett, men ikke plikt. Det eneste tenkbare unntaket i denne sammenheng er at tungt-

veiende private eller offentlige interesser kan overstige pasientens rett til taushet, jf. § 23 nr. 4.

Hensynene som taler for å meddele ellers taushetsbelagte opplysninger må veie vesentlig tyngre enn hensynet som taler for å bevare taushet.

Høyesterett tok i Rt. 2008 s. 1491 stilling til om det var brudd på taushetsplikten at en psykiater varslet om trusler fra en pasient mot en politibetjent. Høyesterett kom til at situasjonen ga psykiateren opplysningsrett etter § 23 nr. 4 slik at taushetsplikten ikke gjaldt. Spørsmålet er om hensynet til pasienten selv og pasientens eget liv og egen helse er tungtveiende nok til å komme inn under dette unntaket. De eneste eksemplene på i teorien og i rettspraksis på hva som kan begrunne unntak fra taushetsplikten etter denne bestemmelsen gjelder der pasienten kan være til skade for sine omgivelser, ikke seg selv. Etter dette er situasjonen uavklart, men det er grunn til å tro at opplysningsrett i denne sammenheng ikke kan utledes av bestemmelsen. Dette synet styrkes av bestemmelsen i hpl. § 32 om opplysninger til den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Den som yter helsehjelp, skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som bør føre til tiltak fra den kommunale helse- og omsorgstjenesten, og skal av eget tiltak gi den kommunale helse- og omsorgstjenesten opplysninger om slike forhold etter å ha innhentet samtykke fra pasienten. Slike opplysninger kan bare gis uten samtykke der pasienten er gravid og rusmisbruker.

Rådet må derfor være å følge opp pasienten så langt det lar seg gjøre, og å forsøke å få vedkommende med på at andre instanser også bør involveres. Med pasientens samtykke kan andre involveres i så stor grad vedkommende selv gir deg lov til, jf. hpl. § 22.

Spør advokaten

Markedsføringsnavn

 DAG KIELLAND NILSEN, ADVOKAT I NTF

Vi er to tannleger som vil starte klinikk sammen, og ønsker hvert vårt enkeltpersonforetak, men vil ha felles venterom og noen felles løsninger på utstyr. Kan vi benytte et annet navn til markedsføring av klinikken enn våre egne registrerte firmanavn? Kan vi beskytte et slikt felles markedsføringsnavn?

SVAR:

Ja, det er fullt mulig å benytte et annet navn til markedsføring av klinikken. Markedsføringsnavnet kan for eksempel brukes på skilt, som logo eller domenenavn. Eksempelvis kan enkeltpersonforetaket til tannlege Per Hansen registrere «Gullkronen» som markedsføringsnavn på virksomheten. Det offisielle foretaksnavnet tannlege Per Hansen må likevel fremkomme på alle forretningsdokumenter, som brev, nettsider og fakturaer.

Vær oppmerksom på at et navn som er registrert som markedsføringsnavn ikke er automatisk beskyttet mot at andre kan registrere navnet som foretaksnavn.

Det vil også være klokt å sjekke om markedsføringsnavn du ønsker å bruke kan komme i konflikt med andres registrerte varemerkerettigheter eller andres registrerte foretaksnavn.

På www.navnesok.no kan du finne ut om navnet du vurderer er ledig som domenenavn, foretaksnavn og varemerke.

Hvis du har et enkeltpersonforetak er det hele navnet, inkludert etternavnet ditt, som vil være beskyttet ved registrering i Foretaksregisteret. Du kan også velge å varemerkebeskytte foretaksnavnet, domenenavnet eller markedsføringsnavnet ditt hos Patentstyret, se mer om dette på www.patentstyret.no.